

JKP plāns 13. Saeimas Ministru Kabineta darbam

iesniegts Valsts prezidentam 19. oktobrī

1. Nelokāms eiroatlantiskais kurss

Mūsu skatījums. Lai 2004. gadā Latvijas Republika iestātos NATO un Eiropas Savienībā, bija jāveic smags darbs, taču tādējādi mūsu valsts pārvarēja savu ģeopolitisko nolemtību, galīgi nostiprinot to ar eiro ieviešanu 2014. gadā. Latvija nevarētu pilnvērtīgi būt daļa no Rietumu pasaulei, kurā tā vēsturiski un kultūras ziņā bija piederīga līdz PSRS īstenotajai okupācijai, ja tā nebūtu ES un NATO dalībvalsts. Latvijas dalībai NATO un ES ir neapstrīdama vērtība, tāpēc šī dalība jāturpina un jāstiprina.

- Īpašs likums par 2 % no IKP aizsardzības budžetam neatkarīgi no apstākļiem. Latvijā turpināt izvietot NATO spēkus.
- Iestāšanās pret ekonomisko bēgļu iepludināšanu Latvijā un ES.
- Vadošo ārvalstu plašsaziņas līdzekļu monitorings, lai ĀM varētu precīzi reaģēt, aizstāvēt Latvijas intereses.
- Kultūrtelpas un digitālās vides attīstība un aizsardzība – nacionālās drošības garants. Latvietības saglabāšana diasporā.
- Valstiski nozīmīgu amatu liegums padomju režīma augstākā līmeņa nomenklatūras darbiniekiem.
- Zemessardzes un jaunsardzes attīstība.

2. Bezkompromisu tiesiskums un likuma vara

Mūsu skatījums. Maksātspējas procesā nepietiekami aizsargātās kreditoru intereses, spriedumu kvalitāte komercstrīdos, spriedumu izpildes kvalitāte un ilgie tiesas procesi investoriem liek būt īpaši piesardzīgiem. Korupcijas skandāli tiesās, ekonomikas policijā, prokuratūrā un šo iestāžu darbs nerada apdraudējumu ekonomiskajiem noziedzniekiem, un tādējādi uzņēmējdarbības vide kļūst neparedzama. Nepieciešams atteikties no ofšoriem, banku sektorā jāmazina nerezidentu "netīrās" naudas ieplūšana.

Risinājumi "Tieslietu sistēma un korupcija"

- Lai apkarotu korupciju un sargātu valsts drošību, padarīsim efektīvāku drošības iestāžu darbu.
- Izveidosim atsevišķu tiesu specializāciju ekonomisko un finanšu noziegumu jomā (līdzīgi kā ar reiderisma lietām).
- Stiprināsim tiesu priekšsēdētāju un virsprokuroru nozīmi un atbildību. Nepieciešams paaugstināt tiesnešu kvalifikāciju un specializāciju un plašāk izmantot ārpustiesas strīdu izskatīšanas veidus: šķīrējtiesas un mediāciju. Sīko noziegumu dekriminalizācija.
- Nepieciešami stingrāki tiesu procesuālie labojumi, lai, piemēram, nebūtu iespējams novilcināt tiesas procesus. Jāstiprina advokatūras atbildība un ētika. Jāturpina stiprināt maksātspējas administratoru statuss un uzraudzības sistēma.

- Strauja izmeklētāju nodrošinājuma (algas, aprīkojums) un kompetences uzlabošana; jaunas policijas augstskolas izveide.

3. Efektīva valsts pārvalde

Mūsu skatījums. Neefektīva valsts pārvalde ir būtisks iemesls tam, kāpēc sabiedrības uzticība valsts sektoram ir tik zema. Ja valsts sektors ir neefektīvs, tajā lieki tiek nodarbināts darbaspēks, kuru varētu izmantot tajā jomās, kur tā trūkst. Ir strauji jāreformē valsts pārvalde, veicot auditu un ieceļot kompetentus, labi apmaksātus darbiniekus valsts un pašvaldību institūcijās un uzņēmumos.

Risinājumi “Valsts sektora efektivitāte”

- Atbalsta funkciju centralizēšana un apvienošana, uzticot tās Valsts kancelejai (VK) vai kādai citai iestādei, tādu kā algu grāmatvedība (vismaz tūkstoš nodarbinātie uz grāmatvedi), personālvadība, iepirkumi, IT pakalpojumi; vienotie pakalpojumu centri.
- Līdzīgi kā tiesu priekšsēdētājiem, arī citiem valsts pārvaldes iestāžu vadītājiem, piem., LIAA, CVK, Privatizācijas aģentūras, Valsts kases, Latvijas Bankas Padomes, kā arī pašvaldību vadītājiem, jānosaka amata termiņa ierobežojums līdz desmit gadiem; ilgstoša atrašanās vienā amatā var sekmēt stagnāciju un korupcijas risku, kā arī mazina sabiedrības uzticēšanos valsts pārvaldei.
- Komerčiālo valsts uzņēmumu centralizēta pārvaldīšana MP paspārnē, kuru uzticētu nelielai, neatkarīgai, augsti kvalificētai un labi apmaksātai profesionālu ekspertu un finansistu komandai. Labas pārvaldības principi un OECD korporatīvās pārvaldības standarti pilnībā attiecināti uz pašvaldībām un to uzņēmumiem, tostarp arī, lai piesaistītu neatkarīgus un profesionālus vadītājus.
- Lielo valsts un pašvaldību uzņēmumu akciju pārdošana nelielā apjomā, piem., 20 % no pamatkapitāla, vai obligāciju izvietošana biržā. Tā ieviestu labas korporatīvās pārvaldības principus un sniegtu iespēju lielāku daļu pensiju kapitāla ieguldīt Latvijā.
- IT lietu birojs MP paspārnē, lai neatkārtotos e-veselības un e-skolas stāsti; automātiska datu apmaiņa starp valsts un pašvaldību iestāžu sistēmām (Igaunijas *X-Road* modelis); vienkāršota e-paraksta plašāka lietošana, elektronisko rēķinu ieviešana un maksimāla dokumentu aprīte digitālā vidē valsts pārvaldē.
- Apvienosim Konkurences padomi ar Patērētāju tiesību aizsardzības centru un ietaupītos līdzekļus izmantosim, lai audzētu iestādes finansiālo un izmeklēšanas kapacitāti. Likvidēsim Privatizācijas aģentūru un slēgsim atlikušos privatizācijas sertifikātu kontus.

4. Stipri reģioni un moderna lauksaimniecība

Mūsu skatījums. Latvija ir pārāk sadrumstalota, un novadi pārsvarā ir mazas, ne-efektīvas ekonomiskas vienības. Lielāki un jaudīgāki reģioni un novadi spētu sekmīgāk risināt iekšējos sociālos jautājumus. Neizlēmīgas reģionālās politikas dēļ ievērojama Latvijas darbaspēka daļa reģionos netiek efektīvi izmantota.

Ir jārada instrumenti lauksaimnieciskās darbības pievienotās vērtības paaugstināšanai, tostarp no apstrādā hektāra, kā arī jāīsteno saimniecību darbības dažādošana. Piemēram, vidēja zemnieku saimniecība Latvijā varētu apsaimniekot ap 300–500 ha lielu teritoriju, to var izdarīt viena ģimene ar dažām tehnikas vienībām un aptuveni trim darbiniekiem. Zemes fondam aktīvāk jāizmanto pirmpirkuma tiesības, lai zemes resursi nekoncentrētos atsevišķu personu rokās.

Risinājumi “Stipri un efektīvi reģioni”

- Virzība uz piecu reģionu modeli ar valsts ieceltiem prefektiem, lai sakārtotu valsts pakalpojumus, izglītības un veselības sistēmu utt. Vēlams – līdz nākamajām pašvaldību vēlēšanām un jaunajam ES fondu plānošanas periodam.
- OECD korporatīvās pārvaldības standarti pilnībā tiks attiecināti uz pašvaldību uzņēmumiem, arī tādēļ, lai piesaistītu neatkarīgus un profesionālus vadītājus.

Veicināsim pašvaldību uzņēmumu akciju pārdošanu nelielā apjomā, piemēram, 10–20 % no pamatkapitāla.

- Jāierobežo pašvaldību konkurēšana ar NĪ nodokļa atlaidēm, tāpēc visā Latvijas teritorijā jāievieš vienādi atlaižu sistēmas nosacījumi; daļu no uzņēmuma ienākuma nodokļa ieņēmumiem (piem., 15 %) varētu novirzīt tām pašvaldībām, kurās tiek veidoti uzņēmumi. Tādējādi tiktu stiprināta to motivācija atbalstīt uzņēmējus.

Risinājumi “Daudzveidīga un moderna lauksaimniecība”

- Atbalsts konkurētspējīgām vienas ģimenes saimniecībām, tostarp atbalsta maksājumu resursu pārdale, konsultatīvs atbalsts, kredītfinansējuma piesaiste (*Altum*), administratīvā sloga mazināšana (atskaites, grāmatvedība, būvniecības process).
- Noteiksim subsīdiju regresiju, ja saimniecība apsaimnieko platības virs 300 ha; lielās saimniecības jau sasniegušas augstu efektivitāti un var iztikt bez subsīdijām; samazinātais atbalsts tiks novirzīts jauno lauksaimnieku un mazo, efektīvo komersantu (piem., zemnieku, kas nodarbojas ar bioloģiski tīru lauksaimniecību) atbalsta programmām.
- ES finansējuma koncentrēšana intensīvākas/APV ražošanas projektiem, lai no katra hektāra gūtu pēc iespējas lielākus ienākumus, piem., virs 1000 eiro.
- Nepieļausim platībmaksājumus tikai par zāles noļaušanu (“zaļie hektāri”) – katrs Latvijas zemes hektārs ir tautsaimniecības resurss, no kura jāspēj gūt saimnieciskās darbības ienākumus vismaz 1000 eiro apmērā.
- Zemes fondam aktīvāk jāizmanto pirkuma tiesības, lai zemes resursi nekonzentrētos nedaudzu lielsaimnieku rokās.
- Atbalsts jauniekiem lauksaimniekiem saimniecību izveidē, tostarp priekšrocības nomāt zemi no Zemes fonda ar iespēju to izpirkt, augstāka atbalsta intensitāte programmās, atbalsts pašu ieguldījuma apjoma samazināšanai darbības uzsākšanai.
- Atbalsts kooperācijas tīklu izveidei un uzturēšanai, tostarp kompetentu speciālistu piesaiste šo tīklu vadīšanai un atbalsta instrumentu izstrāde koplietošanas aktīvu izveidei.
- Aktīvāka lauksaimniecības zinātnes iesaiste Latvijas apstākļiem piemērotu, konkurētspējīgu lauksaimniecības kultūru radīšanā; LLU izglītības kvalitātes celšana.

5. Uzņēmējdarbībai draudzīga vide

Mūsu skatījums. Jebkādas iniciatīvas, kuru mērķis ir uzlabot uzņēmējdarbības vidi, jāvērtē saistībā ar to, kā tās veicina pievienotās vērtības paaugstināšanu. Jāpilnveido atbalsta programmas ražošanas ar augstu pievienoto vērtību uzsākšanai un eksportam. Jāveido paredzama un Baltijas jūras reģionā konkurētspējīga nodokļu politika, samazinot darbaspēka nodokļu slogu tieši zemāko algu pelnītājiem. Latvijai jāķļūst par investīcijām draudzīgāko vidi Baltijā, lai šeit veicinātu ražošanas uzņēmumu un starptautisko pakalpojumu centru veidošanu.

Ja Latvijā turpinās pastāvēt zemas algas un nozares ar zemu pievienoto vērtību, tad vidējo ES dzīves līmeni būs grūti sasniegt. Latvijas valsts un uzņēmumu ieguldījums pētniecībā un attīstībā (R&D) ir starp trim zemākajiem Eiropā. Tas skaidri liecina par to, kāds ir mūsu potenciāls izdarīt “ekonomisko izrāvienu”. Ir īpaši jāatbalsta tie uzņēmumi, kuri eksportē Latvijā ražotas preces un pakalpojumus, tostarp kokrūpniecībā un citās tradicionālajās nozarēs.

Risinājumi “Uzņēmējdarbības veicināšana un MVU”

- VID, PVD un citu kontrolēs iestāžu darbība – atbalstošas uzņēmējdarbības vides radīšanai; konsultatīva, nevis sodoša attieksme; ierēdniecība, kas koncentrējas uz jautājumiem “pēc būtības”; “klusēšanas-piekrišanas” princips visās iestādēs.

- Būtiski jāpārstrādā Likums par grāmatvedību, ņemot vērā mūsdienu e-iespējas un Skandināvijas valstu pieredzi, tostarp iespēju EDS vest grāmatvedības uzskaiti. Maksimāli jāvienkāršo uzņēmējdarbības licencēšana un reglamentēšana.
- Steidzami nepieciešams vienkāršot un paātrināt būvniecības saskaņošanas procedūras un būvvalžu darbu, tostarp būvniecības saskaņošanas procesa digitalizēšana vēlākais līdz 2019. gada jūlijam.
- Vienkāršosim un pēc iespējas nepiemērosim valsts atbalsta programmām birokrātiski smagnējos FM valsts atbalsta nosacījumus; meklēsim veidus, kā mazināt ES regulējuma apjomu un slogu salīdzinājumā ar citām ES valstīm (regulu, direktīvu ieviešana).
- Fundamentālas pārmaiņas LIAA ārvalstu investīciju piesaistē un apkalpošanā – gan mērķtiecīga un profesionāla piedāvājuma veidošana dažādām nozarēm un uzņēmumiem, gan valsts un pašvaldību iestāžu aktivizēšana investoriem praktisku jautājumu risināšanā, gan ārvalstu investīciju projektu sasaiste ar ES fondu atbalsta iespējām, gan augstu amatpersonu vizīšu organizēšana utt.

Risinājumi “Lai atgrieztos darbā visi, kas var strādāt”

- NVA bezdarbnieku apmācības sistēma – Ekonomikas ministrijas ziņā, tā jāreformē. Joprojām trūkst kvalitatīva piedāvājuma konkrētu darba tirgū pieprasītu zināšanu un praktisko iemaņu apguvei, kā arī ambīciju, piem., piedāvāt efektīvākus risinājumus, kā novērst ilgtermiņa bezdarbnieku atkarības un veselības problēmas. Netiek arī piedāvāta ātra un administratīvi vienkārša specifisko iemaņu apguve konkrētu nozaru vai investoru vajadzībām.

Risinājumi “Eksporta veicināšana un zinātnes komercializācija”

- JKP kā prioritāti atbalstīs 1,5 % no IKP finansējuma atvēlēšanu zinātnē. Apvienojot neefektīvos centrus, samazināsim zinātnisko institūciju skaitu līdz 15. ES fondu atbalsts pēc 2021. gada prioritāri tiks piešķirts tiem projektiem, kuri saņēmuši labu novērtējumu *Horizon 2020* programmā un piedāvā komercializācijas iespējas.
- Pārveidosim Patentu valdi par iestādi, kas ne tikai birokrātiski apstrādā patentu pieteikumus un sūdzības, bet ir atbildīga par intelektuālā īpašuma politikas attīstību, kā arī apmācību šajā jomā.
- Paplašināsim eksporta garantiju pieejamību uz ES un OECD valstīm arī uzņēmumiem ar eksporta apgrozījumu virs 2 miljoniem eiro.
- Būtiski palielinot riska tolerances līmeni (Valsts attīstības bankai peļņas gūšana nav jāizvirza par galveno mērķi), *Altum* uzņēmēju atbalsta programmas inovatīvu, zināšanu-ietilpīgu projektu aizdevumiem, garantijām un riska kapitālam darīsim daudz pieejamākas.
- Steidzami jāveic labojumi Jaunuzņēmumu darbības atbalsta likumā, tostarp paredzot kvalificēties privātajiem investoriem un attiecinot konvertējamus aizdevumus kā investīciju veidu; veicot izmaiņas maksātnespējas likumā, būtiski paātrināt un vienkāršot jaunuzņēmumu likvidācijas procesus.

6. Cilvēks – galvenā vērtība

Mūsu skatījums. Cilvēks ir galvenā vērtība. Jo gudrāki, pilsoniski aktīvāki un kārtīgāki cilvēki, jo labāka un veiksmīgāka valsts. Ir nepārtraukti jādomā par zināšanu pilnveidi – te milzīga nozīme ir mūžizglītībai. Tikai uz izcilību vērsta izglītība palīdzēs izrauties no vidēju ienākumu slazda. Domājot par īstermiņa neērtībām un vairoties no nepopulāru lēmumu pieņemšanas, tie, kuriem jāpieņem lēmumi, izdara “lāča pakalpojumu” jauniešiem, veicinot viduvēju izglītību. Kvalitatīvas, uz nākotni vērstas izglītības reformas ir visefektīvākais “sociālais lifts”.

Vispārējā izglītība

- Valsts un pašvaldību finansētajās mācību iestādēs mācību valoda – valsts valoda. Saglabāsim mazās skolas un ieviesīsim taisnīgu skolu finansējumu. Atbalsts

Letonikas programmai. Latgaliešu valodas, Latgales novadmācības pasniegšana Latgales skolās.

- Vidusskolas jānodod valsts pārraudzībā, lai tajās var nodrošināt kvalitātes standartu ievērošanu; vidusskolās jānosaka minimālais skolēnu skaits.
- Valsts apmaksātajās pedagoģijas studijās jāuzņem mazāk studētgrībētāju, toties daudz motivētāki, un tie daudz labāk jāsaprot; iespējams, jāievieš "rezidentūras princips" līdzīgi kā jaunajiem ārstiem, lai jaunie skolotāji labāk sagatavotos skolotāja pienākumu veikšanai.
- Jau no pirmajām klasēm skolās ir jāievieš interaktīvas un modernas "biznesa zinības", lai veicinātu jauniešu zināšanas finanšu jomā un interesi kādreiz veidot savu uzņēmējdarbību; ar tālmācības palīdzību Latvijas labāko skolu un ģimnāziju skolotāju zināšanas var nodot attālākām un mazāk kvalitatīvām reģionu skolām.
- Jaunā mācību satura ieviešana jāveic jau no 2020. gada – pēc iespējas drīzāk jāatsakās no "faktocentriskās" izglītības, ieviešot sistēmu, kuras pamatā būtu kritiskā domāšana, un jāatjauno obligātie fizikas, ķīmijas un matemātikas eksāmeni vidusskolniekiem.

Augstākā izglītība

- Ir jānosaka stingrākas prasības profesoriem attiecībā uz viņu kvalifikāciju, starptautiskajām publikācijām, valodu zināšanām; vairāk jāpiesaista ārvalstu pasniedzējus, piem., vismaz 20 % no kopējā profesoru skaita; vismaz trešdaļa no mācību satura jāpasniedz angļu valodā.
- Studiju programmu un virzienu akreditācijai 2020. gadā jānotiek pēc stingriem kritērijiem, atsijājot nekvalitatīvās programmas; budžeta vietas konkursa kārtībā būtu jāpiedāvā arī privātām augstskolām.
- Finansējuma sadale augstākajai izglītībai – atbilstoši Pasaules Bankas ieteikumiem.
- Augsta līmeņa amatniekiem augstskolās/universitātēs jābūt atvērtiem jaunajai paaudzei, tajās jābūt kritiskākai un neatkarīgākai vērtēšanai. Depolitizēt augstākās izglītības nozares amatus. Universitātēs attiecībā uz katru studiju programmu būtu jāveido padomes ar darba devēju iesaisti.
- Šim nolūkam izmantojot papildu budžeta vietas, stipendijas, jāpanāk, lai strauji pieaugtu STEM studentu skaits, sniedzot iespēju arī talantīgiem ārvalstu studentiem pretendēt uz stipendijām; palīdzēsīm pārkvalificēties agrāko gadu absolventiem programmēšanā; jau no pirmajiem skolas gadiem ieviesīsim loģikas, matemātikas un algoritmiskas domāšanas pamatu apguvi.
- Līdzīgi, kā to jau dara Rīgas Ekonomikas augstskola un Rīgas Juridiskā augstskola, ar ES fondu atbalstu veidosim starptautiska līmeņa IKT augstskolu, kas ļautu piesaistīt starptautiski konkurētspējīgus ārvalstu studentus un mācītbspēkus.

7. Veselība – būsim sveiki, veseli

Mūsu skatījums. Veselības aprūpes budžets jāpalielina, lai celtu nozares darbinieku algas, tomēr galvenajam uzsvaram jābūt uz reformām, kuras ietvers pakalpojumu tarifu un slimnīcu tīkla pārskatīšanu, pakalpojumu groza izvērtēšanu, privāto pakalpojumu sniedzēju un apdrošinātāju iesaisti, e-veselības ieviešanu. Ja veselības nozarē ieviestu modernu IT sistēmu, mazinātos iespējas viltot datus, samazinātos ēnu ekonomika un krāpšanās ar manipulāciju "virspiemērošanu". Arī slimības lapu joma ir augsne korupcijai un VSAA apkrāpšanai. Mūsu valstī tiek sagatavoti jaunie ārsti, bet uz 300 rezidentiem vēl nesen bija tikai 200 vietas rezidentūrā – pārējie aizbrauc. Nevienlīdzīgi un realitātei neatbilstoši ir veselības aprūpes tarifi, salīdzinot, piemēram, invazīvās un rutīnas procedūras.

Risinājumi "Veselība"

- Valstij jāfinansē neierobežots skaits laikus pieejamu un pamatotu izmeklējumu veikšana, tajā pašā laikā bargi sodi jāpiemēro tiem, kas sistēmu izmanto ļaunprātīgi. Gaidīšanas laiks, lai uzsāktu onkoloģisko ārstēšanu, veiktu datortomogrāfiju un neakūtas operācijas, tiks samazināts. Pacientu līdzmaksājums jāsamazina, lai viņus neatturētu vērsties pie ārsta.

- Steidzami jāpārskata medicīnisko pakalpojumu tarifi, lai tie atbilstu reālajām izmaksām.
- Jānosaka stingrāki kvalitātes kritēriji ģimenes ārstiem, piem., aktīvāki preventīvie pasākumi.
- Lai apstādinātu straujo ārstniecības personāla aizbraukšanu, ārstu algu gada laikā celsim līdž vismaz 1700 eiro “uz rokas”; medmāsu algas līdž vismaz 800 eiro “uz rokas”.
- Jāpārskata kompensējamo zāļu saraksts, izvēloties zāles ar augstāko efektivitāti. Jāveicina kopēji iepirkumi visām Baltijas valstīm (nevis konfidenciāli bilaterāli līgumi), zāļu cenu apstrīdēšana sarunās ar piegādātājiem, NVD atzinumu par zāļu iekļaušanu vai neiekļaušanu sarakstā lielāka neatkarība un caurskatāmība.
- Jāstiprina sociālie dienesti, lai būtu reāli cilvēki, kas ir motivēti panākt rezultātu, piemēram, asistēt alkoholisma ārstēšanā; izveidot īpašu programmu, lai veicinātu tādu organizāciju darbību, kuras palīdz atgriezties darba vidē tiem ilgstoši neestrādājošajiem, kuras skar veselības problēmas, alkohols vai citi apstākļi.

Risinājumi “Azartspēles un ātrie kredīti”

- Pilnībā tiks likvidētas “spēļu elles” mikrorajonos un mazpilsētu centros. Paliks tikai dažas spēļu zāles Rīgas četrus un piecus zvaigžņu viesnīcās.
- Ieviešim obligāto reģistrēšanos visās spēļu zālēs Latvijā (pašreiz tāda ir tikai kazino), lai kontrolētu azartspēļu atkarības nonākušo cilvēku piekļuvi azartspēlēm.
- No azartspēļu nodevām izveidosim fondu, kas sniegs atbalstu tiem, kuri ir atkarīgi no azartspēlēm, cenšoties palīdzētu atkarības varā nonākušiem cilvēkiem un viņu ģimenēm.
- Līdzīgi, kā tas ir Igaunijā, Izložu un azartspēļu inspekciju integrēsim VID struktūrā, lai mazinātu birokrātisko aparātu, veicinātu datu apriti ar citām VID struktūrām un vērsanos pret likumpārkāpējiem.
- Līdzīgi kā ar alkoholu, tabaku un azartspēlēm, arī ātro kredītu firmas/pakalpojumus būs aizliegts reklamēt plašsaziņas līdzekļos.
- Fiziskās personas maksātspējas procesu būs iespējams sākt, ja parādu kopējā summa pārsniegs 2000 eiro (pašreiz 5000 eiro).

8. Rīcības plāns 3x500

Mūsu skatījums. Ar “Rīcības plānu – 3x500!” tiks jūtami mazināts mazo algu un pensiju nodokļu slogs, kā arī nabadzība pensionāru vidū. EK skatījumā, mazo algu saņēmējiem nodokļi joprojām ir pārāk lieli, arī pēc ZZS nodokļu reformas tie joprojām ir augstākie Baltijā. Mērķtiecīga iedzīvotāju ienākumu audzēšana ir viens no izskaidrojumiem, kā igauņiem izdevies panākt pozitīvu migrācijas bilanci.

Risinājumi “Rīcības plāns 3x500”

- Minimālā alga, neapliekamais minimums algām un pensijām būs 500 eiro mēnesī jau tuvākajā laikā (plāns 3x500); Minimālā pensija – 200 eiro jau no 2019.gada.
- Valsts pabalsts ģimenēm būs 50 eiro par pirmo bērnu, 100 eiro par otro bērnu un 150 eiro par trešo bērnu. Trīs bērnu ģimene mēnesī kopā saņems 300 eiro.
- Pateicoties aplokšņu algu mazināšanai būvniecībā, valsts varētu iegūt ap 30–40 miljoniem eiro. Šajā sakarībā būvnieku piedāvātā ģenerālvienošānās par nozares vidējo algu EUR 780 ir pareizais instruments, jo uzņēmēji paši veic uzraudzību, lai izskaustu negodīgu konkurenci.
- Svarīga sastāvdaļa ir nulles budžets, kas paredz ap 20 miljonu eiro ietaupījumu, katru gadu rūpīgi izvērtējot, ko izņemt no valsts budžeta bāzes.

9. OIK mazināšana un energoefektivitāte

Mūsu skatījums. Ņemot vērā pasaules tendences un priekšrocības, ko sniedz atjaunojamās enerģijas izmantošana kā viena no aprītes ekonomikas sastāvdaļām, Latvijai jāvirzās uz ekonomiski pamatotu atbalsta sniegšanu alternatīvajai enerģijai. Katru gadu Latvijas iedzīvotāji un uzņēmēji nepareizi mērķētā OIK samaksā aptuveni 200–250 miljonus eiro, kas mazina valsts konkurētspēju.

Risinājumi “Obligātā iepirkuma komponente”

- Steidzami jāiesniedz Konkurences ģenerāldirektorātam Briselē adresēt paziņojums, ka Latvija nekavējoties pārstāj valsts atbalsta sniegšanu TEC-2; OIK atbalstu nedrīkst sniegt enerģijas ražotājiem par enerģiju, kuras ražošanā netiek izmantoti atjaunojamie energoresursi.
- *Latvenergo* uzkrātais kapitāls 454 miljonu eiro apmērā ir jānovirza OIK fiksētās maksas samazināšanai patērētājiem, nevis *Latvenergo* atbalstam līdz 2028. gadam.
- Jebkura blēdīšanās un atbalsta nosacījumu neievērošana (krāpšanās ar kurināmo, enerģijas ražošanas efektivitātes nesasniegšana vai enerģijas ražošanas neatbilstošā veidā), ir jāsoda ar tūlītēju atļaujas anulēšanu.
- Lai izvairītos no situācijām, kad OIK atbalsta atļauja tiek ieviesta formāli, noteikumos jāparedz, ka izsniegtās kvotas jauda vismaz 90 % apmērā jāsasniedz ne vēlāk kā sešu mēnešu laikā.
- Atjaunojot subsidētās elektroenerģijas nodokli (SEN) OIK atbalsta saņēmēju ienākumiem, valsts budžetā papildus tiks iegūti vismaz 30 miljoni eiro.
- Strauja valsts uzņēmumu “Sadales tīkls” un “Augstsprieguma tīkls” izmaksu un investīciju plānu optimizācija – sadales/pārvaldes tarifi Latvijā ir visaugstākie Baltijā.
- Atbalstīsim nacionālā gāzes termināļa – Skultes LNG – realizāciju, lai nodrošinātu gāzes piegādes neatkarību no Krievijas..
- Lai sakoptu Latvijas dzīvojamo fondu, galvenokārt veicot vienkāršotu renovāciju, nepieciešams ieviest vienkāršus finanšu instrumentus, piemēram, bezprocentu aizdevumus, valsts garantijas vai grantus.

10. Ostas, dzelzceļš, autoceļi, lidostas

Mūsu skatījums. Latvijai jāizmanto tās ģeogrāfiskais novietojums, tomēr pašreiz tranzīta un loģistikas nozare nav profesionāli pārvaldīta un ir daudzi korupcijas riski/situācijas. Ostas ir Latvijas tautas stratēģiskie aktīvi.

- Lielās ostas pilnībā jānodod valsts kontrolē (“Likums par ostām”); pārvaldes modelis – Tallinas osta, t. i., pelnoša kapitālsabiedrība; ostās jāpārskata nomas līgumi, lai infrastruktūru var pārdot/iznomāt investoriem.
- “Pasažieru vilciena” jauno vilcienu iepirkumu par aptuveni 200 miljoniem eiro var finansēt no dzelzceļa elektrifikācijas projekta finansējuma, tādējādi pietauptot fiskālo rezervi citām valsts prioritātēm: veselībai, izglītībai u. c.
- *RB Rail* kopuzņēmuma Rīgā stiprināšana; caurskatāmi lēmumi, kuru pamatā ir neatkarīgi veikti aprēķini.
- Īstenojot Valsts autoceļu sakārtošanas programmu, uzmanības centrā jābūt tiem ceļu posmiem, kuros ir augstākā satiksmes intensitāte, piem., Jūrmalas un Vidzemes šosejām; saistībā ar jauno ES daudzgadu budžeta pieņemšanu panāksim tikpat lielu finansējumu ceļu rekonstrukcijai, kāds jau bija esošajā “aplksnē”.
- Iekšzemes lidojumi uz Daugavpili jau no 2020. gada.
- 2019. gadā veikt maršrutu tīkla pārplānošanu, ierādot prioritāti dzelzceļam un savienotajiem reisiem; 2019. gadā izsludināt konkursu uz visu jauno maršrutu tīklu.

11. Latviešu valoda un diaspora

Mūsu skatījums. Latviešu valoda (un tās reģionālie dialekti un izloksnes) ir galvenais Latvijas iedzīvotāju identitāti veidojošais faktors, tāpēc valsts pienākums ir nodrošināt latviešu valodas lietošanai un attīstībai labvēlīgus apstākļus.

Risinājumi “Latviešu valoda un diaspora”

- Valsts apmaksātā izglītība līdz vidusskolai – tikai latviešu valodā. Latviskās plašsaziņas līdzekļu telpas stiprināšana – sabiedrisko plašsaziņas līdzekļu attīstība, piesaistot sabiedrisko mediju finansējumu noteiktam % no valsts IKP; kvalitatīva satura veidošana latviešu valodā.
- Latviešu literatūras attīstībai labvēlīgu apstākļu veicināšana un latviešu valodas “digitalizācija” – pilnvērtīgu valodas lietošanas iespēju nodrošināšana digitālajā vidē.
- Kvalificēta darbaspēka trūkuma apstākļos maksimāli informēt tautiešus pasaulē par jaunām darbavietām Rīgā un reģionos.
- Paplašināt un aktīvāk piedāvāt pirmā mājokļa programmas iespējas tiem, kas domā atgriezties vai jau ir pieņēmuši lēmumu to darīt; skolās ieviest īpašu integrācijas programmu diasporas tautiešu bērniem, kuriem ir grūtības iekļauties Latvijas izglītības sistēmā.
- Diasporas pārstāvju tīklus dažādās pasaules valstīs nepieciešams iesaistīt eksporta un investīciju veicināšanas pasākumos, kas motivētu saglabāt saikni ar Latviju un dalīties ar savu pieredzi un kontaktiem noteiktās jomās (zināšanu pārnese).